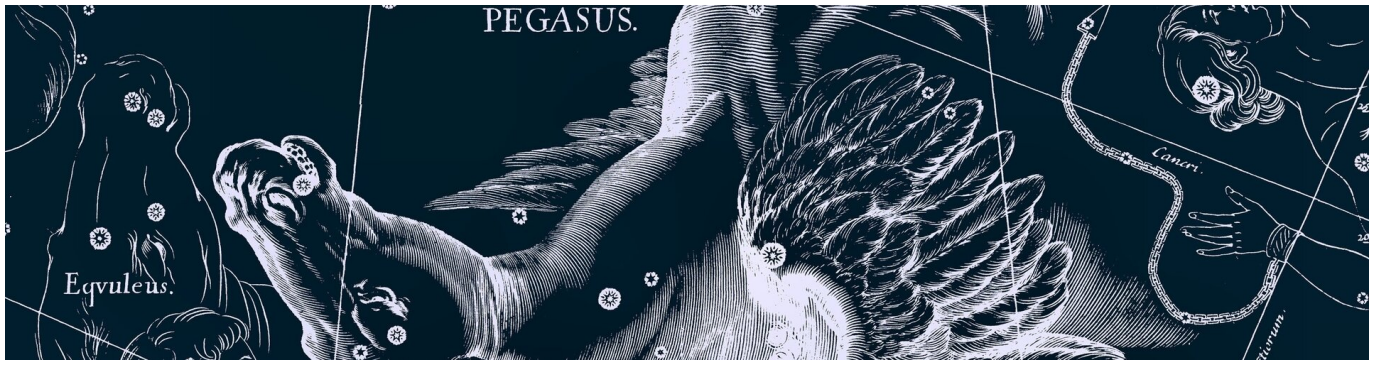

Coniunctivus plusquamperfecti activi et passivi

- Coniunctivus plusquamperfecti activi et passivi

Coniunctivus plusquamperfecti activi et passivi

Ważne daty

409-407 p.n.e. – powstaje niezachowana tragedia Eurypidesa [Andromeda](#)

17 lipca-24 sierpnia – noce [Perseidów](#)z kulminacją 12 sierpnia

Scenariusz dla nauczyciela

Źródło: online-skills, licencja: CC0.

I. W zakresie kompetencji językowych. Uczeń:

1. zna i rozpoznaje następujące formy morfologiczne z zakresu gramatyki języka łacińskiego:
h) strony czynnej i biernej czasowników regularnych koniugacji I – IV w trybie orzekającym (indicativus) i łączącym (coniunctivus) w następujących czasach: praesens, imperfectum, perfectum, plusquamperfectum, futurum I oraz formy trybu rozkazującego w czasie teraźniejszym w stronie czynnej (imperativus praesentis activi);

III. W zakresie kompetencji społecznych. Uczeń:

1. dostrzega wagę systematyczności w poznawaniu zjawisk gramatycznych i dokładności w sporządzaniu adekwatnego przekładu.

Nauczysz się

używać bardziej zaawansowanych form czasownikowych (*coniunctivus plusquamperfecti activi et passivi*);

rozwijać umiejętności komunikowania się w języku łacińskim;

badać korzenie kultury europejskiej w postaci kultury antycznej na bazie mitu o Andromedzie.

Czytanie i omówienie tekstu łacińskiego poświęconego Andromedzie

Polecenie 1

Przeczytaj [fragment tekstu o Andromedzie](#), w którym [Perseusz](#) wyrusza na ratunek pięknej dziewczynie, by pokonać potwora [Cetusa](#) i uwolnić przytwierdzoną do skały wybrankę.

Autor nieznany, „Perseusz i Andromeda”, przed 79 r. n.e., Pompeje, Narodowe Muzeum Archeologiczne w Neapolu, Wikipedia.org, Domena publiczna

Gerēbat in pedibus Persēus [calceōs ālis](#) ōrnātōs, ita ut, sicut Mercurius, [volāre](#) posset. Cum ergō terram pedibus pulsāvisset, sūrsūm in aere usque ad [nūbēs](#) volāvit; inde vērō, tamquam [aquila](#) dē [caelō](#) celerrimē dēscendēns, in mōnstrī tergum impetum fēcit, [gladium](#) que suum in dextrum ferae [umerum](#) īnfīxit. Quae, cum graviter vulnerātam sē esse [sēnsisset](#), primum sē in aquās [mersit](#); deinde ex flūctibus surrēxit, horrenda vīsū; tum Persēum iterum iterumque [mordēre](#) cōnābātur, at ille, hūc illūc vėlōcissimē volāns, eius impetus facile [vītābat](#); dēnique maxima cum vī saevam bēstiam etiam atque etiam in complūribus corporis partibus [ēnse](#) vulnerāvit, dōnec illa, multō [sanguine](#) effūsō, ex [vulneribus](#) mortua est.

Gaudent Andromedae parentēs, laetantur cīvēs, Persēumque victōrem salūtant: „Nisi tū auxiliō nōbis vēnissēs” inquit Cēpheus, „certē filia mea [horrendā](#) morte periisset. Ecce, eam uxōrem accipe: dīi vōs tueantur!”

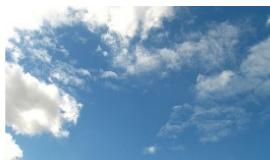
Perseus, cum ad saxum, ad quod erat [vīncta](#) Andromeda, accessisset, pulcherrimam virginem, adhūc metū affectam, [catēnīs](#) solvit ac multīs verbīs cōnsōlātus est; postea eam, quae beātam sē esse arbitrābātur cum tam fortis et pulchrī virī uxor facta esset, sēcum dūxit.

Autor nieznany, „Perseusz i Andromeda”, II/III w. n.e., Narodowe Muzeum Archeologiczne, Tarragona, Hiszpania, online-skills, CC BY 3.0

Ćwiczenie 1

Dopasuj podane słowa do poniższych zdjęć.

āla, ēnsis, mordet, calceus, mersērunt, umerus, caelum

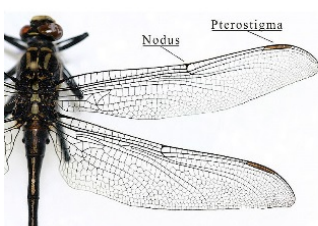

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Ćwiczenie 2

Które z poniższych zdań są prawdziwe? Odpowiedz na podstawie tekstu o Andromedzie.

☐ Andromeda catēnīs solūta sōla domum rediit.

☐ Perseus bēstiam in complūribus corporis partibus gladiō vulnerāvit.

☐ Parentēs et cīvēs mōnstrum mortuum esse gaudent.

☐ Perseus mōnstrum mordēre cōnābātur.

☐ Mercurius Persēum ad caelum sustulit.

☐ Cēphēus victōrī in mātīmōnium filiā suā dedit.

Coniunctīvus plusquamperfectī āctīvī

Czytając tekst o Andromedzie i Perseuszu na pewno zwróciłeś uwagę na wyróżnione formy czasowników. To już ostatni rodzaj koniunktywu.

Zobacz, jak łatwo można utworzyć **coniunctīvus plusquamperfectī āctīvī**:

Temat perfecti + - issem - issēmus

- isses - issētis

- isset - issent

uderzyłbym (był)	zanurzyłbym (był)	ugryzłbym (był)
pulsāvissem	mersissem	momordissem
pulsāvissēs	mersissēs	momordissēs
pulsāvisset	mersisset	momordisset
pulsāvissēmus	mersissēmus	momordissēmus
pulsāvissētis	mersissētis	momordissētis
pulsāvissent	mersissent	momordissent

W tekście występuje też jego odpowiednik w stronie biernej:

Coniunctīvus plusquamperfectī passīvī

Participium perfectī passīvī + essem essēmus

- essēs essētis

- esset essent

zostałbym uderzony	zostałbym zanurzony	zostałbym ugryziony
pulsātus, - a, - um essem	mersus, - a, - um essem	morsus, - a, - um essem
pulsātus, - a, - um essēs	mersus, - a, - um essēs	morsus, - a, - um essēs
pulsātus, - a, - um esset	mersus, - a, - um esset	morsus, - a, - um esset
pulsātī, - ae, - a essēmus	mersī, - ae, - a essēmus	morsī, - ae, - a essēmus
pulsātī, - ae, - a essētis	mersī, - ae, - a essētis	morsī, - ae, - a essētis
pulsātī, - ae, - a essent	mersī, - ae, - a essent	morsī, - ae, - a essent

Ćwiczenie 3

Zamień formy podane w indicatiwie na coniunctivus nie zmieniając osoby, liczby i strony czasownika *vinciō*, - *īre*, *vīnxī*, *vīnctum*.

vīnctum erat

vīnxerāmus

vīncta erant

vīnxerat

vīnctus eram

Ćwiczenie 4

Do formy czasownika w indicatiwie dopasuj formę koniunktywu tego samego czasu nie zmieniając osoby, liczby i strony czasownika. Wybierz właściwą formę.

Mordet

☐ *mordēret*

☐ *mordeat*

Ćwiczenie 5

Do formy czasownika w indicatiwie dopasuj formę koniunktywu tego samego czasu nie zmieniając osoby, liczby i strony czasownika. Wybierz właściwą formę.

Sentiēbat

☐ *sentit*

☐ *sentīret*

Ćwiczenie 6

Do formy czasownika w indykatiwie dopasuj formę koniunktywu tego samego czasu nie zmieniając osoby, liczby i strony czasownika. Wybierz właściwą formę.

facta es

☐ facta sīs

☐ facta essēs

Ćwiczenie 7

Do formy czasownika w indykatiwie dopasuj formę koniunktywu tego samego czasu nie zmieniając osoby, liczby i strony czasownika. Wybierz właściwą formę.

vītāvimus

☐ vītāvissēmus

☐ vītāverimus

Ćwiczenie 8

Do formy czasownika w indykatiwie dopasuj formę koniunktywu tego samego czasu nie zmieniając osoby, liczby i strony czasownika. Wybierz właściwą formę.

vulnerāveram

☐ vulnerāvissem

☐ vulnerāverim

Mit o Andromedzie

Ta historia wydarzyła się w kraju Etiopów, którego królem był **Cefeusz**, mający piękną żonę, **Kasjopeję**. Kasjopeja była nie tylko urodziwa, ale i odrobinę próżna, przechwalała się bowiem, że jest piękniejsza od nereid, 50 uroczych córek Nereusa, boginek pluskających fal morskich. Nereidy poczuły się urażone taką zuchwałością śmiertelniczki i udały się do samego boga mórz, Posejdona, by żądać satysfakcji. Posejdon dał się przekonać ślicznym

pannom i nie dość, że sprowadził na Etiopię powódź, to jeszcze wysłał tam potwora morskiego, Cetusa, który pustoszył ziemie Etiopów. Król Cefeusz był załamany. Kraj dotknięty klęską żywiołową pogrążony był w rozpacz, coraz więcej mieszkańców padało bowiem ofiarą żarłoczności straszego monstrum. Bezradny król zwrócił się o pomoc do wyroczni Ammona, która dała mu wskazówkę, co powinien uczynić, by uratować kraj. Cefeusz nie mógł się pogodzić z faktem, że jedynym sposobem, by ocalić mieszkańców Etiopii jest złożenie w ofierze pięknej córki pary królewskiej, Andromedy. W końcu jednak dał się przekonać, że to jedyna metoda pozbycia się potwora. Andromeda została przykuta do skały łańcuchami i przerażona czekała na nieuchronną śmierć w paszczy bestii.

Tymczasem Perseusz zabiwszy Meduzę przelatywał nad krainą Etiopów na grzbiecie skrzydlatego konia, Pegaza. Zobaczył z góry piękną córkę Cefeusza i z miejsca się w niej zakochał. Zawitał zatem do pogrążonego w smutku króla i obiecał mu uwolnić lud Etiopów od krwiożerczego węża za cenę ręki Andromedy. Walka Perseusza z potworem została dokładnie opisana przez Owidiusza w *Metamorfozach*, być może na podstawie zaginionej tragedii Eurypidesa pod tytułem *Andromeda*. Perseusz zaatakował bestię z tyłu i wbił jej miecz w kark, następnie ciął bezlitośnie każdy kawałek jej ciała wynurzający się z wody. W końcu wycieńczone monstrum wykrwawiło się, a Perseusz mógł uwolnić Andromedę z okowów. Wdzięczna królowa pokochała wyzwoliciela od pierwszego wejrzenia i młodzi szybko wzięli ślub. Mieszkali jakiś czas w Etiopii, a następnie udali się w strony Perseusza do Serifos.

Gwiazdozbiór Perseusza, wikimedia.org, Domena publiczna

Gustave Doré „Andromeda”, 1869 r., prywatna kolekcja, wikimedia.org, Domena publiczna

Ćwiczenie 9

Kto wysłał potwora morskiego, by zaatakował kraj Etiopów?

☐ Posejdon

☐ Nereidy

☐ Zeus

Ćwiczenie 10

Zdecyduj, czy zdania na temat Andromedy i innych bohaterów mitu są prawdziwe.

☐

Perseusz zakochał się w Andromedzie, gdy przelatywał nad Etiopią i ujrzał ją przykutą do skały.

☐

Perseusz odciął głowę potworowi morskiemu.

☐

Atena umieściła na niebie jako gwiazdozbiory wszystkich bohaterów mitu o Andromedzie oprócz potwora morskiego Cetusa.

☐

Posejdon uważał, że Kasjopeja jest piękniejsza od nereid.

☐

Perseusz zadał potworowi wiele ciosów mieczem, aż ten się wykrwawił.

☐

Andromeda była córką Kasjopei i Cefeusza.

Dziwy niebieskie

Gdy Grek spojrział na niebo wyiskrzzone gwiazdami, jeśli nie był uczonym, nie myślał o astronomii, lecz widział wiele rzeczy dziwnych: historie bogów i bohaterów wyhaftowane tymi migotliwymi światełkami, które Noc, milcząca bogini, wysypuje z zanadru swej czarnej szaty. Gwiazdy bowiem były pochodzenia boskiego. Przysięgano na nie i wzywano je na świadectwo w ważnych sporach. Każda gwiazda była niegdyś bogiem lub boginką – śliczne potomstwo jednego z tytanów, Astrajosa. Lecz zbuntowawszy się przeciwko Zeusowi uległy te bóstwa przeraźliwej mocy jego piorunów i zdruzgotane rozsypały się po firmamencie pyłem świetlistym. Liczba gwiazd wzrastała, gdyż wola bogów umieszczała w ich gronie rozmaitych bohaterów, nimfy, a nawet przedmioty martwe.[...] Oto Kasjopea, rozkrzyżowała ręce jakby w rozpacz o córkę Andromedę, która tuż obok świeci jasno, jak wówczas, kiedy przykuta do ciemnej skały leżała nad brzegiem morza czekając w trwodze na smoka, co ją miał pożreć. Nad nią pomyka w przestrzeni Wszechświata koń skrzydlaty, Pegaz, a świetlany bohater Perseusz biegnie na ratunek Andromedy. [...]

Źródło:

Słowniki

Słownik pojęć

Andromeda

gwiazdozbiór nieba północnego; w Polsce widoczny latem, jesienią i zimą; zawiera galaktykę spiralną zwaną Wielką Mgławicą Andromedy, będącą najodleglejszym zbiorowiskiem materii widocznym gołym okiem, a także najbliższą galaktyką.

Cefeusz

konstelacja nieba północnego, widoczna w Polsce przez cały rok; od zmiennej fizycznie gwiazdy delta Cefeusza cały typ takich gwiazd nazwano cefeidami.

Cetus

wieloryb (łac. Cetus), rozległy gwiazdozbiór równikowy.

Kasjopeja

gwiazdozbiór nieba północnego, w Polsce widoczny cały rok; najjaśniejsza gwiazda, Shedir, wraz z 4 jasnymi gwiazdami tworzy charakterystyczny układ w kształcie litery W.

Perseidy

rój meteorów związanych z kometą Swifta-Tuttle'a, z kulminacją 12 sierpnia, nazywana Nocą Perseidów lub Nocą Spadających Gwiazd.

Perseusz

konstelacja nieba północnego widziana w Polsce (prócz wiosny) z pierwszą znaną gwiazdą zaćmieniową Algol.

Słownik łacińsko-polski

Galeria dzieł sztuki

Gustave Doré „Andromeda”, 1869 r., prywatna kolekcja, wikimedia.org, Domena publiczna

Bibliografia

Luigi Miraglia, *Fabulae Syrae – Graecorum Romanorumque fabulae ad usum discipulorum Latine narratae*. Rzym: Vivarium Novum, 2010, Andromeda s. 99, w. 72 – 93

Jan Parandowski, *Mitologia. Wierzenia i podania Greków i Rzymian*, Wydawnictwo Puls 1992, s. 87 – 90.

Jan Wikarjak, *Gramatyka opisowa języka łacińskiego*, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1978.

Zygmunt Kubiak, *Mitologia Greków i Rzymian*, Świat Książki, Warszawa 1997.

Władysław Kopaliński, *Słownik mitów i tradycji kultury*, Oficyna Wydawnicza Rytm, Warszawa, 2003.

Oryginalna azetka; Encyklopedia PWN, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 2016.